

פנינים יקרים

מתורת רבותינו הקדושים מביאלא

- ליקוטי אמרים ככתבם וכלשונם מספרי רבותינו הקדושים •

פרשת חיי שרה

• דברי בינה •

ויבא אברהם לספד לשרה ולבכותה. (כג ב)
ענינו הוא, כי באמת אינו מובן לכאורה הסדר, לספוד ואחר לבכות, כי הבכיה הוא קודם להספד, כידוע. אך באמת ענין הספד הוא, שהוא אותיות הפסד. כי כאשר איזה צדיק מסתלק מן העולם ה"ו, צריכים כל ישראל לבכות על ההפסד וההיזק הגדול שהגיע להם מזה. כי חלק העבודה המיוחדת לאותו הצדיק נתבטל ה"ו מזה העולם, וזהו 'לספוד לשרה'.

'ולבכותה' הוא פועל יוצא לשני, שעשה אותה לבוכיה ומבכה על בני ישראל. כמו שכתוב "קול ברמה נשמע רחל מבכה על בניה וכו'". כמו כן פעל אברהם אבינו עליו השלום בגדל תפלותיו, לעורר בכיה עצומה אצל שרה, שתבכה תמיד על ישראל, ועל גלותם המר. ותמליץ טוב בעדם.

עמוד קיח-ט

• אדון עדות •

ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה. (כג ב)
כאן קראה 'שרה' בשמה, 'לספוד לשרה'. ואחר כך קראה 'מתה': זיקם אברהם מעל פני מתו; 'ואקברה מתי מלפני; 'לקבור

את מתי מלפני. ולבסוף חזר וקראה 'שרה': 'ואחרי כן קבר אברהם את שרה'. וזה צריך ביאור.

ונראה על פי הנ"ל, ששרה לא מתה מחמת כליו והפסד, רק בנועם ועריכות שנתן לה הקדוש ברוך הוא בעבודתה כדי להעלותה למדרגה יותר גבוהה, ומיתה זו לפי האמת אינה מיתה כלל, אדרבה צורך חיים היא, על דרך הרוצה להיות ימית עצמו וד"ל.

ולכן כתיב כאן 'לספוד לשרה' ולא כתיב 'לספוד למתו', כי ההספד היה על עצם המיתה, וזה היה אצלה בחינת היות, ולא הונח עליה תואר מתה, רק היא שרה כמו שהיתה. אולם אחר כך, עד שלא באה לקבורה ולא הייתה עדיין במקורה ושורשה העליון, קראה 'מתה'. ולכן אמר 'ואקברה מתי מלפני' דייקא, שרק בזמן שהיא לפני מתה היא. וכן 'לקבור את מתי מלפני', זיקם מעל 'פני' מתו, ככולן כתיב לשון 'פני', לרמוז שלא הייתה מתה רק בהיותה עוד על פני האדמה. אבל כשקברה כתיב 'ואחרי כן קבר אברהם את שרה' כי אז עלתה לגנוי מרומים ושבה להיות שרה בחינת חיה, והבן.

עמוד כא

• מבשר טוב •

אם יש את נפשכם. (כג ח)

ופריש רש"י ז"ל: נפשכם, רצונכם. הרי שהרצון הוא הנפש' ושבירת הרצון הינה בבחינת 'מסירות נפש'.

שולחנו של אדם מכפר עמי קיח

• דברי בינה •

בכסף מלא יתנה לי בתוככם וגו'. (כג ט)

דהנה, מו שיש לו מנה רוצה מאתים, "אוהב כסף לא ישבע כסף". אבל כספו של אברהם אבינו עליו השלום היה מלא, שלא היה רוצה יותר, רק מה שנתן לו השם יתברך. וזה 'בכסף מלא יתננה לי', שהכסף שלי הוא מלא. כי מלא רומז להשלימות בלי חסרון. וזה שמתרגם בכספא שלים, דהיינו, שהכסף הוא בבחינת השלימות.

עמוד קיט

• חלקת יהושע •

ואברהם זקן בא בימים וגו'. (כד א)

על פי אמרי קודש השפת אמת ז"ל, על אדוני זקני חיד הקדוש ז"ל, שמפני זה קראו לו יוד הקדוש', שבכל יום נתעלה בעבודות, והלך מדרגא לדרגא כמו מגוי שנעשה להבדיל ישראל. וזה לימוד להתחדשות.

ובזה נבין [ברכות מ]. 'בכל יום ויום תן לו מעין ברכותיו', כמו התחדשות הבריאה הוא בכל יום ובכל שעה, כמו שאנו אומרים [בברכת יוצר] 'זבטובו מחדש בכל יום'. [וכו']. וזה 'יודעת היום' בכל יום יהיה לך

ידיעה מחדש, 'זהשבות וכו' בשמים ממעל', כמו התחדשות שמים וארץ".

וזה ענין שאיתא בגמרא [כריתות כה]. חסידים הראשונים היה כל ימיהם בתשובה, דהיינו שהגיעו לדרגא בכל יום, כמו מדרגת א"ז חיד הקדוש 'זללה"ה. ובכך היה בכל יום לידה, ושבו למקורן. [וכו'].

וזה 'בא בימים', שבכל יום היה אברהם אבינו אחר, ענין לידה מחדש, כמו מדרגת א"ז 'זללה"ה חיד הקדוש. כן יזכני השי"ת לעבדו עבודה תמה.

עמוד לב

• ישועות אברהם •

ויקה האיש נזם זהב בקע משקלו ושני צמידים על ידיה עשרה זהב משקלם. (כד כב)

פריש רש"י ז"ל: בקע - רמז לשקלי ישראל. ושני צמידים - רמז לשני לוחות. עשרה זהב משקלם - רמז לעשרת הדברות שבהן. **ויש לדקדק** למה רמז רק השלשה דברים הללו.

אך אפשר לומר דהנה אמרו ז"ל: 'ג' מדות יש לבני ישראל, ראשי תיבות גב"ר - ג'מולי חסדים כ'יישנים ר'חמנים. והנה אברהם אבינו עליו השלום היה הראשון אשר היה בו הג' מעלות המובנות הללו, והיה ברצונו אשר גם לזרעו של יצחק גם כן ישרוש בהם המדות הללו, בעבור זה היה צריך להיות בזיווגו של יצחק גם כן להיות הג' מדות הללו. [וכו'].

בעבור זה נתן לה העבד השלשה מתנות הנ"ל, לרמז לה שעל ידי שיש בה מדות הללו תזכה שגם בזרעה גם כן יהיה

תמיד השלשה מדות הללו. היינו, "בקע" – רמז לשקלים, היינו למדת גמילות חסדים וצדקה [וכו.]. "שני צמידים" – רמז למדת רחמים, שצריך לרחם על הכירו שיהיה צמוד בלבו אהבתו אליו כמו שני לוחות שהיו צמידים זה לזה. "עשרת הדברות" – מרמז לתורה שעל ידה זוכים למדת ביישנים, ליראה את ה' כמו שנאמר ושמות כ יז "בעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו. אמן כן יהי רצון.

עמוד צג

• תולדות אדם •

ויושם לפניו לאכול ויאמר לא אוכל עד אם

דברתי דברי וגו'. (כד לג)

ענין זה הוא, כי הרשעים הללו, לבן ובתואל, לא רצו ליתן את רבקה ליצחק לאשה, כי ראו שיצא מהם יעקב וזרעו וכל בית ישראל. לזאת היה ברצונם להאכיל לאליעזר זקן ביתו, ולהכניסו לתאוות אכילה, ממילא יסיר ה' את מלאכו אשר הלך אתו, ויהיה ח"ו נהרם כל הבנין.

אך אליעזר עבד אברהם היה מבין זאת, והשיב להם: לא אוכל עד אם דברתי דברי, היינו אראה מוקדם הכלי נמילה, ואתפלל לה', ואברך ברכת המוציא, ושאר דברים הנצרכים לעשות קודם הסעודה. אז

שידוכים

וְלָקַחְתָּ אִשָּׁה לְבִנְיָאֵל יִצְחָק. (כד ג)

החידושי הרי"ם מגור אמר בשם מרן היהודי הקדוש: שציווה ליוצאי חלציו שלא יתפארו בזה שהם מזרעו, אך בעת שישתדכו עם זרעם אז יוכלו להתפאר בו בשלשה דברים אלו: א. שמיים עומדו על דעתו לא העביר מנגד עינו שם הויה ברוך הוא. ב. שהיה ראוי לומר נבואה בכה אמר ה', אך שדורו אינו ראוי לכך. ג. שבכח לימוד השיעור שלו היה יכול לבטל גזר דין של שבעים שנה.

כתב מרן בעל חלקת יהושע: סגולות לזיווג, כמוכא בספר המידות, א. יאמר ככוונה שירת הים, ב. קידוש לבנה, ג. ריגיל עצמו לקרות בקרבנות הנשיאים, (אבוד מסכת קודש, סכת מד)

רואים בשידוך הראשון שבתורה, אצל יצחק אבינו ורבקה אמנו. שבדק אליעזר להבחין ברבקה האם יש לה מדות טובות, ובפרט מידת החסד, וכשראה את גודל מעלתה במידה זו, אז ידע שהיא מיועדת ליצחק אבינו ע"ה. ולא מצונו שבדק אותה בחכמתה וכשרון ידיה וכי"ב. ורואים מזה שמידות טובות הוא עיקר האדם. (מבשר טוב)

מרן רבי ירחמיאל מפרשיסחא זצ"ל, הסכים על שידוך שהתעכב מצד שאלת השמחה, שהחתן באחד משמותיו היה שווה לשם אבי הכלה, והורה שלאחר החתונה תקרא האישה לבעלה בשם אחר שאינו שווה לשם אביה.

אחר פטירתו הגיע פעם מרן היהודי הקל בחלום לבנו הרה"ק מפאריסוב, ואמר לו לעשות שידוך עם יהודי בנש"ק, אף שנראה פשוט, כיון שתפילתו בוקעת קריעים..

סיפר כ"ק מרן שליט"א בשם מרן החלקת יהושע זצ"ל שהרה"ק מאוסטרובא זצ"ל השתוקק מאוד ששידוך בתו עם מרן הדברי בינה יצא לפועל, ואמר שמוכן להחיל על כך "זהב כסף ונחושת". ושלח קוטל להרה"ק מנעשכז זצ"ל, שיתפלל על כך..

בעת שעמד אחד החסידים לפני נישואי ילדו הראשון, שאל בעצת מרן החלקת יהושע זצ"ל כמה להתחייב עבור השידוך, שאלו מרן: כמה כסף צבר בחסכונו. וכשנענה שלא חסך כלום, טיף בו רבינו: מה חשבת, למה לא חססת כלום?!... ואמר שזו הייתה הפעם היחידה שדיבר אליו כך.

בהקשר לזה סיפר אחד מנכדי רבינו זצ"ל, שראה אצל חתיכות זהב מוחבאים בכספת. כי אחז שלחנות הילדים צריכים לחסוך וגם לעשות השתדלות מסויימת עבור זה.

שני חסידים מרן רבי ירחמיאל מפרשיסחא זצ"ל נדברו ע"י שדכן לעשות שידוך בניניהם, ולא רצו לשמוע כלל מעניין סכסוך הכספים ליתן כל צד חלקו, "כי שניהם, אף שהיו עניים, להיותם חסידים הרבי ר' ירחמיאל זצ"ל, לא נחשב כסף בעיניהם. כי שתל אמונה וביטחון בלב חסידיו, ומידת שמח בחלקו, תקיפים בדעתם שלא יחסר להם בעת הצורך..."

כאשר דיבר פעם מרן החלקת יהושע על שידוכים של

בחור מיוחס מאוד, אמר לו "נחית דרגא ונסיב אתאנא" (ימח 10)

גם כאשר אחד ביקש ממנו שיאמר לו מי בת זוג, ענהו רבינו: הקב"ה יושב ומזווג זיווגים, ובכל זאת לא אמר לבנות צלפחד מי הם בני זוגם, "לטוב בעיניהם תהיינה לנשים".

ולחיפך ממה שראינו בפרשה זו אצל לבן ובתואל, כמאמר הכתוב "ויען לבן ובתואל ויאמרו, מה' יצא הדבר, לא נוכל דבר אליך רע או טוב". הרי שאמרו, שבאמת הם רוצים לדבר רע, אלא מכיון שהדבר מוכח שמה' יצא הדבר, לכן אינם יכולים לדבר רע. איך בלבם פנימה מייאנו לקיים את רצונו יתברך, ואף כי בעצמם היו מודים ורואים שמה' יצא הדבר, בכל זאת לא היה ליבם מסכים עם דבר ה', ובתואל רצה לעכב בדבר, כדאיתא ברש"י להלן [פסוק נה].

אבל איש ישראל צריך להאמין ולדעת שכל אשר נעשה עמו הוא לטובה בעבורו, ומכיון שמה' יצא הדבר, הרי זה עצמו מוכיח שהוא לטובה עבורו. כי באמת כל מה שהשי"ת עושה הרי הוא חסד גמור, ולעתיד לבוא יתגלה זאת בגלוי, עד שיתגלה גם שאפילו הסתר לא היה, וכמו שכתב הרה"ק רבי שלום מקמינקא בשם הרה"ק מרופשיץ זצוקללה"ה, שלעתיד לבוא יתגלה שכל אותם הייסורים, וקושי הגלות המר שעברו ישראל, כולם היו לטובה לישראל, והכל היה רחמים וחסדים, אלא שהיו חסדים נסתרים ולכן אין נראה בזמן הזה את החסד שביסורים.

בראשית

• אדון עזות •

ויצא יצחק לשוח בשדה. (כד סג)
שלכן יצא יצחק ממקומו, כדי שהשיחים והקוצים ישארו בשדה, והבן.

פרשת ויצא עמי לא

כשעשה אליעזר כך, נהפך הקערה לבתואל ומת, כמו שנבאר בס"ד.

כי לפי פשוטו אין להבין איך עולה על הדעת, הלא שמעו של אברהם היה הולך בכל העולם, כמו שכתוב "אב המון גוים נתתיך", והוא שלח את עבדו זקן ביתו, ומהיכי תיתי להם לשום במאכלו סם המות ולהרוג אותו. ובפרט שבתואל היה מלך בפדן ארם, לא יאות למלך לעשות כזאת. **אך** כל כוונתם והיה, להכניסו לתאות אכילה ולאכילת איסור חם ושלום; ושעתא דסעודה הוא שעתא דקרבא, כידוע מוזהר הקדוש. וכיון שלא הצליחו את מעשיהם, על ידי תפלתו וזכותו של אברהם אבינו עליו השלום, וגם הכח הקדושה שהכניס אליעזר בהסעודה – על ידי קיימו המצוות התלוים בהסעודה, זה גופא היה לבתואל סם המות, להוציא בלעו מפיו של בתואל, ועל ידי זה מת.

עמוד טו

• מבשר טוב •

מה' יצא הדבר, לא נוכל דבר אליך רע או טוב. (כד נ)
ביאור בעניין מידה זו של ההשתוות, שצריך האדם לקבל כל מה שעובר עליו, ולדעת שהכל הוא לטובה. וכמו שאמרו בגמרא ברכות [ס] "לעולם יהא אדם רגיל לומר: כל דעביד רחמנא לטב עביד". ואין הכוונה רק 'לומר' מן השפה ולחוץ חלילה, אלא שצריך להאמין בזה באמת. לדעת בכל מה שעובר על האדם הן לטוב והן למוטב, להכיר בידיעה גמורה שדבר זה הוא לטובה עבורו.